

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / P. Houtman

In dit nummer:

KERKELIJKLEVEN 1016

P. Houtman

Het bos en de bomen

MEDITATIEF 1020

H.P. Dam

En de psalm die wordt
steeds langerWANDELEN
MET GOD 1021

H.J.D. Smit

Ons schuldprobleem
verdrongen

ACHTERGRONDEN 1023

E.A. de Boer

Evangelicale schaakstukken

OPVOEDING
EN ONDERWIJS 1026

J.J.D. Baas

Jongeren en onze welvaart

LIED VAN DE WEEK 1030

A. de Heer-de Jong

Lied 316: 'Blijf bij ons. Jezus,
onze Heer'

en verder,,

Kerknieuws

Persberichten

Meegelezen

HET BOS EN DE BOMEN

Het is zwoegen in de kerkenraad. Avonden en avonden werk, en meer dan eens vraag je je af wat je er eigenlijk verder mee komt; sterker nog: Waar zijn we eigenlijk mee bezig? Steeds meer mensen blijken het niet meer aan te kunnen; het wordt ook steeds moeilijker om mensen te vinden die het aan durven. Maar dat hoeft niet zo te blijven! Er is een heel andere manier mogelijk om het aan te pakken, waardoor er veel meer lijn in komt, je er meer greep op krijgt - kortom, je gaat door de bomen heen het bos weer zien, en je kunt het beter aan. Alsjeblieft, hier is een plan!

Deze frisse en optimistische geest waait ons tegemoet uit het *Nieuw bestuursconcept voor de brede kerkenraad*, dat wordt uitgegeven door liet GVI.

De werkgroep' die het presenteert, heeft zelf een voorbeeld gegeven van voortvarend en beleidvol te werk gaan. Vorig Jaar op de kerkenradendag werden knelpunten en de principes voor een oplossing gepresenteerd. Het plan lag toen al klaar en een gemeente is als proefpolder gaan fungeren. Nu is het plan zelf verkrijgbaar voor alle kerkenraden. Er komen nu meer

proefpolders Es wordt een grote belangstelling verwacht. De werkgroep waarschuwt dat het plan al ervaring opdoende nog zal worden bijgesteld, en geeft een prijsopgave voor als kerkenraden bij de invoering behoefte hebben aan begeleiding. Als de nood hoog is - er is een professioneel opgetuigde reddingboot beschikbaar, maar daar hangt dan ook (vooralsnog) wel een prijskaartje aan.

Knelpunten

Wat is er met het kerkenraads-werk aan de hand? Waar blij-

ken, bij nauwkeurig toezien, de knelpunten te liggen?

1. Kerkenraden sturen te weinig zelf. I-lun agenda wordt voor een belangrijk deel bepaald door wat van buitenaf op hun bordje wordt gelegd. Brieven van gemeenteleden kunnen soms veel tijd en energie vragen. Dan zijn er zaken die het kerkverhand of allerlei organisaties op tafel leggen. De kerkenraad komt er nauwelijks aan toe om zelf prioriteiten te stellen en daaraan te werken.

2. Er gebeurt heel veel in de gemeente. Het bruist van nieuwe ideeën. Vanuit de gemeente zelf: Kerkenraad, dit vinden wij belangrijk, kunt u er niet wat aan doen? Er komen ook ideeën overwaaien uit andere kerken: Je

moet hieraan werken. Je moet het zo een beetje aanpakken! Bovendien wisselt de samenstelling van de kerkenraad snel. Het beleid van een paar jaar terug leeft bij weinigen meer. Onderwerpen die destijds na grondig beraad zijn afgehandeld, komen nu weer als nieuw op de agenda.

Al met al wordt zo de agenda overladen met de meest uiteenlopende zaken. Kerkenraden hebben de neiging om niet te selecteren, maar al die zaken in behandeling te nemen.

3. Veel tijd gaat heen met zaken die eigenlijk bijzaken zouden moeten zijn, in de 'faciliterende' sfeer, dingen die dienen om het eigenlijke werk mogelijk te maken. Kerkbouw, splitsing van de gemeente, financiële acties, het benoemen van nieuwe commissieleden en het vaststellen van instructies - het worden in de praktijk zomaar hoofdzaken.

4. Al dat soort zaken, die om beslissingen vragen, eisen zoveel tijd, dat er geen ruimte is voor studie, bezinning en onderling beraad. Kerkenraden zijn ook niet geneigd om de afhandeling van zaken in tijd te beperken; ze geven alles zoveel tijd als het vraagt.

Het is allemaal heel herkenbaar. De analyse is dan ook gebaseerd op het doorspitten van vele kerkenraadsnotulen. We kijken in een lachspiegel en krijgen de neiging om te lachen als een boer die kiespijn heeft. De beschrijving is niet dramatisch, niet schokkend, maar rustig van toon met een vleug humor.

Niet overal is de nood even hoog. Maar vaak doet het toch echt pijn. Zoveel pijn, dat er op de laatste gehouden tweede 'kerkenradendag' een apart programma was voor vrouwen, om te spreken over het omgaan met een echtgenoot en gezinshoofd die erg veel tijd, energie en stress investeert in drukkend kerkenraadswork.

Het bos

Om deze problematiek te ontwarren biedt de werkgroep een principe aan dat in wezen verbluffend eenvoudig is. De kerkenraad moet zich veel meer concentreren op z'n eigenlijke taken. Hij moet Geestelijk leiding geven aan de gemeente. Hij moet visie ontwikkelen op de dingen waar het in de gemeente wezenlijk om gaat. En daarover moet hij met de gemeente communiceren.

Terug naar de kern!, naar de hoofdzaken. Die onderscheiden van bijzaken.

Je kunt in het kerkelijk werk onderscheiden tussen inhoud en structuren. De inhoud gaat voorop; de structuren volgen daarop, die moeten daaraan dienstbaar zijn. Centraal staat niet de vraag: hoe houden we de structuren draaiende? Primair is de vraag: Doen we de goede dingen? Pas daarna volgt de vraag: Doen we de dingen goed?

Het concept biedt dan een lijstje van vier kern-zaken waarvoor de kerkenraad in de eerste plaats verantwoordelijkheid draagt:

1. Verkondiging (inclusief zending en evangelisatie).
2. Pastoraat.
3. Catechesisonderricht.
4. Diaconaal.

Alle overige taken zijn faciliterend, ondersteunend, beheersmatig, probleemoplossend enzovoort. Die behoren niet tot de kerntaken, maar komen op liet tweede plan. Die kunnen dun ook gedelegeerd worden aan commissies en dergelijke.

Gelaagd

Maar is de kerkenraad dan niet verantwoordelijk voor de gemeente als geheel. voor heel de goede gang van zaken? Jazeker! Het concept legt de grens niet tussen wat wel en wat

KERNREDACTIE

DRS. G. J. VAN MIDDELKOOP,
DRS. A. L. Th. DE BRUIJNE

OVERIGE REDACTIELEDEN.

DR. E. A. DE BOER, DRS. B. BOS,
DRS. I. D. HAARSMA, DRS. P. HOUTMAN
PROF. DR. B. KAMPHUIS,
DRS. S. LUITEN, DRS. K. DE VRIES

MEDEWERKERS

J. J. D. BAAS, J. M. DE JONG,
DRS. A. S. VAN DER LUIGT,
DR. J. SMELIK, DRS. H. VELDMAN

REDACTIE-ASSISTENT

H. PRINS, Dr. Damstraat 174, 8262 GJ Kampen. Tel (038) 3310886.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
Oe Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen

UITGEVER:

Print Media bv, Bedum, Technische Redactie:
Scholma Druk bv, Bedum.

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES

Scholma Druk, postbus J. 9780 AA Bedum
Telefoon 050 - 3013636 Fax 050 - 3012732
(O v v Reformatie)
E-mail reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg
ING Bank 66 30 92 620

ABONNEMENT

f 92,50 per jaar Studenten f 77,- per jaar
(binnenland) f 179,- per jaar (buitenland
zeepost) Opzegging dient 1 maand voor
het verstrijken van het lopende jaar te
geschieden

Losse nummers f 2,50 (incl. Porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar
bij de Stichting Bralectah
Tel (0521) 515946

ADVERTENTIES

Prijs f 0,95 per mm. Contracttarief op aanvraag

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen

ISSN 0165-5191

niet de verantwoordelijkheid van de kerkenraad is.

Maar: verantwoordelijkheid is een gelaagd begrip. Het betekent niet dat de kerkenraad zelf alles moet doen of aan alle touwtjes moet trekken. Sommige zaken moet de kerkenraad zelf rechtstreeks behartigen; dat zijn zijn kerntaken. Aan andere terreinen knijpt hij meer op afstand leiding geven, en de rechtstreekse verantwoordelijkheid ervoor in andere handen laten.

Het concept noemt een groot aantal voorbeelden van zaken die weliswaar belangrijk zijn voor het gemeentelieven, maar toch op de tweede plaats komen. Zoals: beheer en administratie, zaken die te maken hebben met vergaderingen en besluiten van het kerkverband, gezangen, liturgische veranderingen, zaken rond kerkbouw en kerkplitsing, telt regelen van arbeidsvoorwaarden voor de dominee, de benoeming en het vaststellen van instructies voor commissies, kascontroles, correspondentie, conflicten met gemeenteleden, enzovoort. Kortom, alle mogelijke organisatorische en dergelijke zaken.

Delegeren

Zulke zaken moeten gedelegeerd worden. Dat gebeurt nu ook al wel: voor allerlei werkzaamheden zijn er commissies. Alleen: de kerkenraad besteedt dan toch nog vaak teveel tijd en aandacht aan de rapporten van die commissies en bemoeit zich met alle mogelijke inhoudelijke details. Dat moet niet; de kerkenraad moet taken echt overdragen en meer op afstand leiding geven. Dat houdt in hoofdzaak twee dingen in:

1. Het vaststellen van beleidsdoelstellingen op de verschillende terreinen, voor de diverse commissies. Wat moet er bereikt

worden, waar moet naar toe gewerkt worden?

2. Het achteraf evalueren van het werk van de commissie op hoofdlijnen. Zijn de doelen gehaald? Zo nee, dan moeten beleidsdoelstellingen voor een nieuwe termijn worden aangegeven.

Op die manier kan de kerkenraad zich op al die terreinen beperken tot het aangeven van hoofdlijnen en het besturen op afstand.

Ook conflicten met gemeenteleden kunnen het best gedelegeerd worden. Laat de commissie op wiens terrein het omstreden punt ligt, of anders een aparte commissie, zich er maar over buigen. Voor de uitvoering van het werk moeten mensen in de gemeente gezocht worden die er gaven voor hebben, die op die bepaalde terreinen kundig zijn. De kerkenraad moet niet zozeer uitgaan van taken, maar omzien naar gaven die in de gemeente voorhanden zijn. Dat zullen er veel meer blijken te zijn dan je vermoedde.

Nieuwe commissie

De werkgroep heeft een opvallende concrete suggestie voor de structurering van het kerkenraadswork: de instelling van een 'CBZ' (commissie hestuurlijke zaken).

Er functioneert gewoonlijk al een apart moderamen. Dat heeft de taak, leiding te geven aan het kerkenraadswork: zaken aan te zwengelen, voor te bereiden en te presenteren. Maar daarnaast is het moderamen in de praktijk veelal belast met allerlei uitvoerende en andere organisatorische taken: vaak details, die wel de nodige tijd en aandacht opeisen. Laat het moderamen de ruimte om zich aan zijn primaire taak te wijden en benoem voor die overige werkzaamheden een aparte commissie. Die kan dan het con-

tact met de commissies voor de deeltaken onderhouden, regelingen vaststellen, kortom alle voorkomende organisatorische taken behartigen. Bij zo'n CBZ denk de werkgroep aan een samenstelling van bijvoorbeeld één moderamenlid, (nog) één ouderling, één diaken, en een gemeentelid.

De eenling

Aparte aandacht besteedt het concept aan de positie van de predikant. Die is in de praktijk vaak de spil van het gemeentelieven. Hij moet zich in alle zaken inwerken, want hij moet, als woordvoerder, alle beleidsplannen van de kerkenraad in de gemeente presenteren en verdelen: van kerkbouw tot koorzang. Ik vermoed dat hij bedoeld is met die ene, eenzame roeier voor in de roeiboot in de cartoon op de omslag van het concept: hij spant zich ellendig in, terwijl achter in de boot een hele groep coaches met megafons hem zit aan te moedigen: "Kom op! Ja ja! Ga door!" Dat is dan nog een gunstig geval. De dominee vangt in deze positie ook alle klappen op en wil die gemakkelijk beschadigd.

De kerkenraad moet hier verandering in aanbrengen en de dominee wat meer uit de wind houden. Net als de kerkenraad in zijn geheel, moet ook de dominee in zijn specifieke ambt zich kunnen concentreren op zijn kerntaken. Het kan goed zijn dat hij de kerkenraad niet voorziet; dan heeft hij zijn handen vrij om zijn inbreng als deskundige te leveren waar het gaat om de Geestelijke gemeenteopbouw.

Weerstand

De werkgroep ziet onder ogen dat geen kerkenraad zo'n nieuw model zonder slag of stoot zal kunnen invoeren. Er zullen weerstanden zijn.

Om te beginnen zal een kerkenraad het al eens moeten zijn over de diagnose van de situatie. Wie geen probleem ziet of daar niet zwaar aan **tilt**, zal ook niet erg gemotiveerd zijn voor vernieuwingen die dienen om dat probleem op te lossen.

Het stuk is nogal pragmatisch opgesteld. (Dit is als beschrijvende, niet als kritische opmerking bedoeld.) Het biedt in hoofdzaak het bestuursmodel zelf. Op de omslag staat erbij: "Beschrijving". Wijst dat er misschien op dat er nog een ander deel is gepland, zoiets als 'toelichting' of 'nadere onderbouwing'?

Aan de principiële onderbouwing wordt niet veel, maar toch enige aandacht besteed. De werkgroep voorziet kritiek op het principiële vlak. Kan dit allemaal wel binnen de Kerkorde?

De Kerkorde, zo betoogt de werkgroep, moet je niet opvatten als de gids die vertelt wat we moeten doen, maar alleen als een bundel regels, afspraken, randvoorwaarden, waar we binnen moeten blijven. Het hier gepresenteerde model past binnen art. 36 van de Kerkorde over de laak van de kerkenraad; nader: van de brede kerkenraad. Het delegeren van taken wordt daarin niet geregeld, maar ook niet uitgesloten. We werken nu immers ook al met commissies. Er is ruimte voor verdere vormgeving. Een bijlage hoesprekt aan de hand van de exegese van Efeze 4: 12, wat nu precies de taak van de kerkenraad is ten opzichte van de gemeente.

Beginnen

Er zullen meer weerstanden zijn. Zo aansprekend en plausibel als het concept klinkt, zo moeilijk kan het zijn om het in de praktijk in te voeren. De werkelijkheid is altijd weerbarstig als het om veranderen gaat. Iets nieuws doorvoeren vraagt op zich al

veel beleid en kost veel inzet. Weerstanden, zo zegt het concept, moeten worden omgezet in positieve energie.

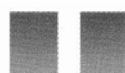
De gemeente moet ook meewerken. Het concept dringt er vooral op aan, dat gemeenteleden zich wel tweemaal bedenken voordat ze de kerkenraad bestoken met bezwaren tegen beslissingen, die ze zelf liever anders hadden gezien maar die binnen Schrift, belijdenis en kerkorde passen.

Intussen kunnen kerkenraden direct beginnen met dit stuk te lezen en er nuttige gezichtspunten en suggesties uit op te doen. Het kan aangevraagd worden bij het GVI. Per kerkenraad is één exemplaar gratis. Als ik het goed begrijp is er geen bezwaar tegen kopiëren. Zowel voor kopiëren als voor lezen (doos druk bezette ambtsdragers) is het stuk klein genoeg van omvang: met bijlagen 32 pagina's, zonder bijlagen de helft. Particuliere aanvragers betalen f5,-.

Volgende week wil ik graag nog wat commentaar op dit stuk geven.

¹ Leden van de werkgroep zijn Dr. Ir. J.S. van den Berg, Drs. B. Bos, J. Lenting en Prof. Dr. M. de Velde.

Ds. P. Houtman is predikant van de Gereformeerde Kerk te Twijzel-Kollumerzwaag

uit de kerken

Verlof

Ds. R. Kuipers, theologisch docent te Sentani, Papua, is met zijn gezin op verlof tot medio september. Adres: Eendrachtsweg 3,4337 PC Middelburg; tel. 0118-628203.

Beroepen

te 's Hertogenbosch: P. Schelling te Leeuwarden.

Woerden/Bodegraven

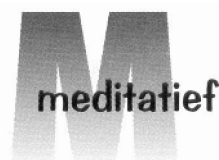
Met ingang van 8 mei is het werkadres van ds. F. ten Brinke: Stationsstraat 17,2411 CK te Bodegraven. Tel. 0172-652277. Zijn privé adres blijft tot eind juli nog: Boddemate 23,8014 JJ Zwolle. Tel. 038-4659759.

TV-kerkdienst

Op D.V. 14 mei a.s. (11.00 uur) zal de Stichting Zendtijd voor Kerken een tv-kerkdienst uitzenden vanuit de Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht. Vooranger in deze dienst zal zijn ds. J.J. Schreuder.

EN DE PSALM DIE WORDT STEEDS LANGER

H.P. Dam

'Ja, voor eeuwig zijn goedheid!'
Psalm 136

De golfslag van het refrein

Je hoori hei als het ware in je oren klinken. Zoals je al vanuit de verte de golven van de zee op het strand hoort breken. Steeds weer die ene regel, die galmend op je toe golft.

De mensenzee van Israël scan-deert hei refrein. Kort en puntig. 'Ja, voor eeuwig zijn goedheid!'

Zingend door de tijd

God leidt zijn volk uit Egypte. Hij voert het dwars door de zee. Hij brengt het door de woestijn heen.

Hij gaat voorop in de strijd tegen de vijand.

Hij leidt het binnen in de over-vloed van het beloofde land. Elke stap die God zijn volk doet zetten, vraagt om een regel in dit loflied.

En elke regel roept om het refrein: 'Ja, voor eeuwig zijn goedheid!'

Van stap tot stap zingend steeds verder.

Schepping en regering

De eerste regels zingen over de tijd dat er nog geen mens was. Hij was er zoen al wel. En Hij maakte de hemel als zijn woon-plaats. En de aarde als zijn vaste grond voor mensenvoeten. En Hij maakte de lichten die dag en nacht markeren, om **za** tijd en duur aan te geven.

En toen schiep Hij zijn volk. En Hij greep het bij de hand en voerde het over de aardbodem en **door** de tijd naar het doel dat Hij voor ogen had.

Geen zee te diep en geen berg te hoog en geen vijand te sterk.

Veilig onder de hoede van God die alles maakte en over alles regeert.

En zingend van zijn grote daden gaat zijn volk van stap tot stap steeds verder.

Een lied zonder einde

Psalm 136 stopt wanneer het volk aankomt in het beloofde land. Maar God gaat verder. Geen wonder dat je ook later vaak dat refrein hoort: 'Ja, voor eeuwig zijn goedheid!'

Je hoort het als David de ark naar Jeruzalem brengt. Je hoort het, als Israël na de ballingschap weer terugkomt in het beloofde land.

En zo mag het steeds maar door golven.

God blijft grote stappen zetten.

Het geschenk van zijn Zoon.

Christus' overwinning op de dood.

En zijn triumftocht naar de hemel.

Het uitstromen van zijn Geest.

En niet te vergeten de daden van God in ons eigen **leven**, die vaak klein lijken, maar groot zijn.

Nieuw mensenleven dat je als geschenk mag ontvangen.

Gezondheid die je terugkreeg na een tijd van ziekte.

Ons 'gewone' dagelijks brood.

Jongeren die in de kerk hun geloof belijden.

Een zendingsgemeente die groeit.

En zo mag het steeds maar door golven: 'Ja voor eeuwig Gods goedheid'.

Zingend tot in eeuwigheid

Heeft de dichter van psalm 136 een punt willen zetten? Hij zal het hebben ontmoet omdat zijn leven eindig was. Maar God gaai in zijn goedheid door.

En wij mogen zijn grote daden verder dichten. Tot de eeuwigheid toe. En we mogen blijven zingen. Een psalm waarbij je de kerkramen wijd open moet zetten. Want het refrein mag golven over de straten.

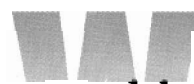
En eenmaal zal heel de wereld vol zijn van dit lied.

In de NBC-vertaling is het refrein langer en klinkt het, zeker bij herhalend lezen, nogal landerig. In het Hebreeuws bestaat het slechts uit drie korte woorden. zie 1 Kronieken 16 : 34. Ezra 3 : 11, Jere-mia 33 : 11 en daarnaast nog verschillende psalmen.

Ds. H.P. Dam is predikant van de Gereformeerde Kerk te Hardinx-veld-Giessendam

ONS SCHULDPROBLEEM VERDRONGEN

H.J.D. Smf

wandelen me.) God

In onze artikelen over *leven met Christus* komt steeds duidelijker naar voren, hoe centraal in onse geloofsbeleving de genade van Christus mag staan.

Een gezonde geloofsbeleving vertrekt steeds uit de genade en keert daar nok telkens weer terug. Zonder (onze beleving van) genade is er geen gezonde geloofsbeleving mogelijk. Immers, hoe zou een gezonde geloofsbeleving mogelijk zijn, als we er niet van overtuigd zijn dat **we niets kunnen doen waardoor God ons meer zal gaan liefhebben**; en dat **we niets kunnen doen waardoor God minder van ons gaat houden** (zie voor deze omschrijving van genade ons vorige artikel).

Toch heeft Christus' genade bij ons vaak niet die centrale plaats die zij zou moeten hebben. Met alle gevolgen van dien voor onze geloofsbeleving. Hoe komt dat?

Ik denk, dat het kan liggen aan onze omgang met onze zonden en schuld.

Genade heeft in ons leven immers veel te maken met schuld. Al is het ook waar, dat Gods genade op veel andere manieren ook in ons leven komt (bijvoorbeeld wanneer de zon schijnt, of wanneer we genieten van elkaar), toch wordt Gods genade als zeer overvloedig ervaren, juist dan wanneer een mens zijn zonden belijdt (zie Rom.5:20). In de schuldbelijdenis ligt voor God een kans en gelegenheid zijn genade overvloedig aan ons te geven. Juist, als we

met lege handen voor God komen en ervaren, dat we desondanks nog steeds Gods kind mogen zijn en blijven, kunnen we gaan ervaren we hoe overvloedig Gods genade is.

Maar, wij mensen hebben iets met lege handen en met schuld en schuldbelijdenissen. Daar zijn we niet zo voor in. Erkennen, dat ik een zondaar ben? Schuld heb voor God? en dat tegen God zeggen? Elke dag weer?

Nee, een pretje is het niet. Erg vernederend. Je moet echt leven van wat God je geeft en je trotse hart afleren, dat je er zelf wel komt in je leven.

Wij hebben talloze manieren om met schuld en schuldbelijdenis om te gaan. Ik noem er een paar:

1. *Ontkennen*. Het valt wel mee met ons. Zo zondig zijn we niet. En bovendien zijn we nu eenmaal mensen, niet waar! Ik ben nu eenmaal zo...

2. *Berusten*. Er bestaat ook een angstige variant van de ontkenning: Zo vaak als ik erken, dat ik nog niet zoveel van mijn christelijk leven maak, hekruipt mij de angstige vraag, of God me nog wel steeds vergeven zal. Dus ik hou het er liever bij, dat alle mensen zondaars zijn en dat er van een christelijk leven toch niet veel terecht zal komen. Stel je voor, dat ik toch verder zou kunnen zijn in mijn geloofsleven dan ik nu ben, en dat God dat zelfs van mij vraagt! Liever dan dat onder ogen te zien en zo mijn schuld bij God te brengen, stel ik mijzelf gerust met de gedachte,

dat geloofsgroei onmogelijk is en niet te doen.

3. *Niet belijden* 1. Ik erken wel, dat er veel in mijn leven niet klopt met God. Maar ik zit er niet zo mee. Ik leef liever nog even door. Er zijn andere dingen die mijn aandacht vragen...

4. *Niet belijden* 2. Ik eiken, dat er veel in mijn leven niet strookt met Gods woord. En ik lijd daaraan. Het is mij een last. Ik kan daar verder niets mee...

5. *De tredmolen van zonde en genade*. Ik erken, dat er veel schuld en zonden in mijn leven zijn. Ik breng het voor God. Maar kan er niet echt blij van worden. Morgen zondig ik toch weer... en kan ik weer die gang naar God maken. Ik word er zo moe van!

Wat is er nu met al deze omgangsvormen met schuld en zonde aan de hand?

Antwoord: de genade heeft niet echt toegang tot ons hart gekregen. En daarmee dreigen wij zelf liet fundament onder ons geloofsleven weg te slaan (nee, deze sterke uitdrukking is geen verschrijving). Met alle gevolgen voor onze geloofsbeleving van dien.

Wat is het medicijn voor dit probleem?

Psalm 32 beschrijft de zegen van de schuldbelijdenis: "Zolang ik zweeg, kwijnde mijn gebeente weg..." "Ik zeide: Ik zal de HERE mijn overtredingen belijden, en Gij vergaaf de schuld mijner zonden". "Daarom bidde iedere vrome tot U..."

Hier wordt ons een belangrijke weg gewezen.
Erken, dat je een zondaar bent. Inderdaad, ik ben schuldig. Is dit er?''Ja! Mijn Heiland. Jezus Christus, moest ervoor aan het kruis! Zo erg is het dus. Maar, zeg het aan de HERE. En Hij wil je echt bevrijden. Niet alleen van de last van je zonden, maar ook van die eeuwige tredmolen van zonde en genade, zonden en genade, zonde en genade...

Wat maakt u me nou? Kan een christen dan perfect leven? soms zonder zonde?''
Dat bewaren we voor een volgende keer.

Voor nu laten we het hierbij: *in de ontmoeting met God wordt iets moois geboren. God noemt het zijn genade.*

Ds. H.J.D. Smit is predikant van de **Gereformeerde Kerk te Amsterdam Zuid/West**

Persbericht

Samensprekingen Wezep heropend.

Wezep – De kerkenraden van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerk te Wezep hebben onlangs besloten de samensprekingen, gericht op kerkelijke eenheid, weer te heropenen. Met blijdschap werd geconstateerd dat het punt van belemmering uit 1996 is weggenomen. Het was een verschil in uitleg en tolerantie over het leerpunt waarin het gaat over het leven van de mens direct na het sterven.

Hervatting gesprekken.

Na ruim twee jaar is er weer een start gemaakt met gesprekken tussen de delegaties van beide kerken. Rij het beëindigen van een vorige serie gesprekken in 1996 was die afspraak gemaakt. Destijds werd geconstateerd dat er verschil bleef in de hantering van de belijdenis, toegespitst op een verschil in uitleg van vraag en antwoord 57a van de Heidelbergse Catechismus (HC). Met name dit punt vormde een verhindering naar kerkelijke eenheid.

Bij de hervatting van de gesprekken verklaarden beide kerken dat de gesprekken tussen de delegaties op basis van gelijkwaardigheid zullen plaats vinden.

Overeenstemming.

De in geding zijnde vraag en antwoord 57a HC is nu weer uitvoerig aan de orde geweest. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de opvatting van ds. Telder en de opvattingen rond de zgn. tussentoestand. Ds. Telder wilde niet uitgaan van een scheiding tussen lichaam en ziel na het sterven. Uitvloeisel hiervan is dat na het sterven de ziel met

het lichaam in het graf verblijft tot de opstanding op de jongste dag. De ziel van de gestorven gelovigen is dus niet bij Christus hun Heiland. Deze opvatting wordt door beide kerkenraden van de hand gewezen.

Uitspraken kerkenraden.

Beide kerkenraden spreken uit:

- dat alle ambtsdragers van beide kerken onvoorwaardelijk hun binding aan de Drie Formulieren en Eenheid bekrachtigen door ondertekening van de formulieren die bij de kerken in gebruik zijn;
- dat de ziel van de gelovigen bij het sterven tot haar Heiland wordt opgenomen;
- dat gelovigen na het sterven niet gescheiden zijn van Christus, want zij zijn geboren in Hem (Zondag 1 HC);
- dat de nadruk in de HC ligt op het dat we hij Christus zijn en niet hoe. Op de hoedanigheid waarin dat verblijf gestalte krijgt gaat de HC in vraag en antwoord 57a niet in;
- dat voornoemd belijden in prediking, catechese en pastoraat wordt onderwezen

EVANGELICALE SCHAAKSTUKKEN

E.A. de Boer

achtergronden

*Alistair McGrath en James Packer over
het evangelicalisme (IV - slof)*

Er is behoefte aan een frisse, samenhangende visie op het christelijk geloof en op de uitstraling ervan in de samenleving. Het evangelicalisme is een stroming waaruit de Engelse theoloog Alistair McGrath inspiratie puf. In zijn boek Toekomst voor het christelijk geloof, onlangs in Nederlandse vertaling verschenen, noemt hij zes kernpunten: van het gezag van de Schrift tot het belang van de christelijke gemeenschap, over de majesteit van Jezus Christus en het krachtig werk van de Geest, over persoonlijke bekering en bereidheid tot getuigenis in de wereld, Twee kopstukken werden gelicht, zes leerstukken met instemming besproken, Toch laat de evangelicale beweging ons zitten met de brokstukken van kerkelijke onverschilligheid en een uitgedunde belijdenis. Ik sluit af met een aantal positieve punten van deze beweging aan te stippen. Ik noem die: schaakstukken. Zaken die strategisch gebruikt worden om de doorwerking van Christus' Evangelie te bevorderen.

Denktank

In de evangelicale beweging speelt niet zozeer één kerkverband een rol. Wel geestelijke leiders en theologische instituten. McGrath is hierover duidelijk: het evangelicanisme schuwt de overheersing door één kerk (*Toekomst*, 11h). Dat lijkt aantrekkelijk: evangelicalen beschouwen zich als verbonden met iets dat hoven kerkelijke verdeeldheid en scheidslijnen uitgaat. Wat is dat 'iets'? McGrath ziet de rol van *charismatische leiders* als een pluspunt van de beweging. "Door het belang van loyaliteit ten opzichte van een kerk te relativeren.

slaagt het evangelicanisme erin de charismatische gaven van zijn leiders volop ruimte te geven – waarschijnlijk meer ruimte dan er binnen de grote kerkgenootschappen ooit voor zou zijn" (117). Hij denkt dan ongetwijfeld aan mensen als James Packer. In de oprichting van het kerkelijk onafhankelijke Latimer House kreeg hij de ruimte om als denker en schrijver te werken. Het werd een denktank voor het evangelicalisme (*Biografie*, 103-144). Daar zet McGrath eerlijk tegenover dat ongecontroleerd leiderschap ook een duistere kant aan het evangelicanisme is: een bedreiging voor de toekomst. Hij

noemt dat "de vloek van de evangelicale persoonlijkheidscultus" (*Toekomst*, 167).

McGrath constateert dat veel kerken, ook de grote liberale en zelfs de Rooms-katholieke, al beïnvloed zijn door het evangelicanisme. De volgende strategische stap is: de wereld van universiteit en hogeschool. Met het oog daarop schreef hij een boek, dat de academische tegenhanger van *Toekomst voor het christelijk geloof* moet zijn. "Daarin zal ik de intellectuele samenhang van het evangelicalisme in een post-moderne en postliberale wereld uiteenzetten en verdedigen, speciaal met het oog op het academische verwachtingspatroon" (*Toekomst*, 14). Dat doet warm aan: McGrath is vurig overtuigd van de intellectuele aantrekkelijkheid van het evangelicalisme. In Nederland hebben wij behoefte aan samenwerking rond de universiteiten. Om als christenen en als gereformeerden het onderwijs en onderzoek niet aan de neutrale wetenschap over te laten. Dr. R. Kuiper schreef daar onlangs over in het *Nederlands Dagblad*. Samenwerking op academisch niveau is een uitdaging. Op dat vlak kunnen christenen in Nederland leren van de strategische kracht van evangelicalen als McGrath en Packer. Tegelijk bieden we om bezielend leiderschap van diegenen die een werkplaats aan academische instituten gekregen hebben.

Veelstromenland

Gereformeerden leggen de

nadruk op de kerk van Christus. In de kerk en vanuit haar midden wordt tastbaar dat het Koninkrijk komt. Daar wordt het Woord ontvouwd, daar wordt de genade in Christus aangereikt. De geestelijke stromingen moeten in de bedding van de kerk worden gekanaliseerd.

Het zou heerlijk zijn als de christelijke kerk tastbaar één was. Maar de verdeeldheid van de kerken maakt dat christelijke stromingen altijd breder zijn dan de ene kerk, die we belijden of wensen. Als gereformeerden zich tot een zo'n stroming rekenden, was dat het calvinisme. Die term drukt uit wat christenen verbindt: namelijk hen die putten uit de traditie van de Reformatie, zoals die in Nederland en elders in navolging van Genève gestalte kreeg.

Een andere term die zo'n stroming aanduidt is de Gereformeerde gezindte. Daarmee duidde Groen van Prinsterer op de gereformeerde belijdenissen die in meer dan een kerkverband beleden worden. Die aanduiding wil niet de eenheid van de kerken vervangen, maar op het verbindende wijzen. Laten we rustig onderkennen dat gereformeerde mensen door zo'n stroming verbonden worden. Onk zonder dat zij kerkelijk één zijn, is er een geestelijke band.

We moeten maar wennen aan de invloed van geestelijke stromingen. Globalisering (de wereld wordt klein door moderne communicatie) begunstigt de stroming. Tegelijk leeft er groter behoefte aan intimiteit van de kleine gemeente.

Stroming en kerk

Maken gereformeerden vandaag deel uit van de stroming die het evangelicisme heet? Voor een deel wél. En het is goed dat rustig te erkennen. De aandacht voor spiritualiteit binnen de

gemeente en voor evangelisatie naar buiten delen we met een bredere stroming. Daarbinnen gaan de Gereformeerde Kerken een eigen, belijnder weg: door nadruk op de betekenis van de kerk en de kracht van de belijdenis. Laten we ons daarvoor nooit schamen, maar die sterke punten uitdragen. En indragen in zo'n beweging. Maar als we op die sterke punten verwateren, consumeren we nog wel het goede uit de beweging, maar dragen we niets bij.

War is het probleem? Dat mensen geneigd zijn om de verbindende lijn, die in de stroming ligt, gelijk te stellen met of te stellen boven de kerkelijke band. Dan koester je je in de ontmoeting met medegelovigen op een conferentie, terwijl de plaatselijk kerk niet aan het hoge ideaal kan voldoen. We moeten leren zuiver te onderscheiden. Tussen a. de kerk als Christus' ideaal, ook in de nederige vorm van een kleine gemeente en b. de stroming die we door de verdeeldheid heen ontwaren.

We moeten leren die twee als onderscheiden zaken te onderkennen. De gemeente van Jezus Christus heeft de eerste plaats. Die verdient uit kracht van de Geest onze hartelijke loyaliteit. Met al haar menselijke gebreken. Van daaruit mogen we ook de waarde van een stroming als het evangelicisme onderkennen. En er als belijdende kerkleden bemoediging uit putten en eraan bijdragen. Maar laten we niet pretenderen zo de verdeeldheid van kerken, in de bredere stroming, te boven te komen. Dan verdoven we de pijn om scheuring en verdeeldheid, zonder er iets aan te doen.

Wie de waarde van de kerk mét haar belijden kent, kan rustig onderkennen dat er een bredere stroming is. Een stroming die heláás niet in zichtbare eenheid

samenvloeit. Maar die -God zij gedankt- wel bestáát. Het ene werk van de Geest blijkt altijd breder dan wat mensen kunnen realiseren, hoe gelovig-graag zij het ook willen. Wie zijn loyaliteit ván de gemeente náár de oecumenische stroming verlegt, is met zijn eigen gevoel van welbevinden bezig. Wie als belijdend kerklid ook de stroming onderkent, voelt wel de pijn van de verdeeldheid. Maar hij houdt de **kerk** tenminste hoog in het veels-tromenland.

We zagen een aantal schaaakstukken, strategische middelen van het evangelicisme: door de Geest gedreven leiders en een goed gebruik van academische instituten. Ook van de stroming zelf kunnen de kerken gebruikmaken. Ik zie nog een volgend schaaakstuk in de strategie van het evangelicisme, de bondgenootschappen.

Bondgenootschappen

Bij het lezen van de biografie van Jim Packer trof mij dit: in zijn Canadese jaren zoekt hij vormen van samenwerking tussen mensen die door verschil in geloofsleer gescheiden zijn. Hij noemt dat 'para-kerkelijke samenwerking', boven de kerkelijke gescheidenheid uit. Niet samenwerking van kerken, maar van Iéden uit verschillende kerken. Het meest viel mij op dat het samenwerking betreft met rooms-katholieke evangelicalen (Biografie, 264-277). Onder de indruk van secularisatie, materialisme en moreel verval slaan christenen in de V.S. en Canada de handen ineen. Schuift men dan de verschillen in geloofsleer terzijde? Nee, die worden zelfs uitdrukkelijk genoteerd. McGrath neemt dit punt van Packer over en noemt dit: het concept van 'samenwerking in de strijd' (Toekomst, 202). Packers optre-

den leidde tot de zogenaamde ECT-verklaring: *Evangelicals and Catholics Together*. Met document wijst de "gemeenschappelijke vijanden aan (ongeloof, zonde, cultureel verval) en bepleit het dat de christelijke tegenaanval op deze dingen een vorm moet zijn van samenwerking die gaat tot de grens van wat uiteenlopende meningen toestaan" (*Biografie*, 270). Het gaat mij er niet om dit voorbeeld te evalueren. Wel om de gedachte: bondgenootschappen vormen in de strijd. Dat gebeurt in Nederland al op allerlei vlak. Een recent voorbeeld is dat hoogopgeleide, jonge christenen elkaar helpen via *Impact*: oin in de jacht van carrière en geld een positieve levenshouding te ontwikkelen. Op politiek en ethisch vlak is er samenwerking. De maatschappelijke organisaties die aan het lidmaatschap van dezelfde kerk gebonden waren, worden voorzichtig verbreed. We zoeken bondgenoten!

Anders dan Packer wil ik dit voorbeeld in de richting van de kerken uitwerken. Wordt het niet de hoogste tijd ook *kerkelijk* tot bondgenootschappen te komen? Laten we de verschillen van inzicht eerlijk noteren en op de gespreksagenda zetten. Maar laten we *tegelijkertijd* formuleren voor welke tank de Here ons als gereformeerde kerken, ook van onderscheiden kerkverband, zet. En de handen ineen slaan en aan het werk gaan. Op welke vlakken kan en mag het tot samenwerking komen? Ik noem de volgende.

Samenwerking in de evangelisatie, minimaal in het ontwerpen van methoden en het verdelen van het vele werk in ons land. Maximaal mag het ook zijn: het samen uitvoeren van projecten van evangelisatie. Een eensgezinde presentatie van het Evangelie kan best

samengaan met eerlijkheid over de gebleven verschillen tussen de kerken.

- Royale samenwerking in allerlei projecten van barmhartigheid, in eigen land en over de grenzen heen. Dat gebeurt al door kerkliden. Maar waarom zouden diakonieën daarin niet deelnemen of vooropgaan?
- Samen aansturen van strategisch theologisch werk of ander wetenschappelijk onderzoek dat door de kerken als belangrijk gezien wordt.
- Eensgezind optreden in kerkelijk getuigenis aan de overheid en andere maatschappelijke instellingen. Bijv. in een rechtstreekse presentatie over ethische vraagstukken, die in de wetgeving aan de orde zijn. Laat de overheid niet alleen via volksvertegenwoordigers, maar ook vanuit de kerken horen waar zij voor staan!

De gereformeerde kerken komen samen in het kerkverband. Laten we een overkoepelend *werkverband* opzetten van al die kerkverbanden en plaatselijke kerken die gereformeerd willen zijn. Op strategische punten is het ook mogelijk daar christenen van evangelische huize bij in te sluiten.

Balans

Kan de gereformeerde kerk en de theologie, met haar binding aan de belijdenis, iets leren van het evangelicisme? Naar mijn stellige overtuiging, ja. Dan denk ik vooral aan het vuur waarmee de zes kernpunten worden verwoord en uitgedragen. Dat vuur ontbrandt in de aandacht voor spiritualiteit en de liefde voor evangelisatie. Ik denk ook aan de strategische kracht waarmee gewerkt wordt. Dat mag ons aanvuren om ook theologisch materiaal aan te dragen voor de geestelijke strijd van vandaag.

De gereformeerde kerk en theologie hebben niets te bieden, als we voor het gemak het belang van de zichtbare eenheid van de kerken relativeren en alle moeilijke punten uit de belijdenis weglaten. Laten we die, ook in onderscheid van deze stroming, rustig opnieuw verwoorden en in het debat indragen. In de verwachting dat de Heilige Geest bezig is de leden van Christus en zo zijn kerk steeds te vernieuwen.

De strijdkreet *Reformanda* is in onze kerken niet onbekend. Die naam is ontleend aan een latijnse spreuk, die ik tot mijn verrassing ook bij de Engelsman en Anglicaan Alister McGrath tegenkwam. "De strijdkreet *ecclesia reformata, ecclesia semper reformanda* ('de gereformeerde kerk is een kerk die zichzelf altijd weer moet reformeren') is daarom van het grootste belang voor het evangelicisme in zijn voortdurende zoektocht naar identiteit" (*Toekomst*, 131). Wat zegt deze spreuk over het zoeken naar identiteit? "Dat reformatie een continu proces is van het verbinden van de Schrift met de problemen van vandaag, eerder dan slaafs de oplossingen van gisteren te herhalen".

Reformatie is een begrip dat ons ook als kerken en belijdende leden aanspoort om de handen ineen te slaan en dienstbaar te zijn aan de doorwerking van het Evangelie in de samenleving. Als we het daar binnen de Gereformeerde Kerken over eens zijn, is er al veel gewonnen.

Dr. E. A. de Boer is predikant van de Gereformeerde Kerk te Krimpen aan den IJssel

JONGEREN EN ONZE WELVAART

J.J.D. Baas

Opvoeden in de 21^e eeuw.

G r o e p acht zit 's morgens bij het begin van de lessen in de kring. De kinderen mogen elke morgen vertellen wat hen bezighoudt. Een van de kinderen vertelt deze keer over zijn twaalfde verjaardag. Hoofdcadeau: een mobiele telefoon. Je ziet de leerkracht denken: nu ook hier al? Hoe moet je daar als leerkracht op reageren? Het kind heeft de telefoon meegenomen naar school. De leerkracht vraagt aan de jongen waar hij die telefoon voor denkt te gaan gebruiken. De leerling reageert met de mededeling dat hij dat 'mobieltje' straks wil gebruiken voor noodgevallen als hij onderweg naar het voortgezet onderwijs pech onderweg krijgt of zoiets. De meester laat de mobiele telefoon even uitproberen. Vanuit de personeelskamer belt een van de andere leerlingen naar de mobiele telefoon. De leerkracht zegt nu deze demonstratie dat de mobiele telefoon straks weer mee naar huis gaaf en dat gebruik tijdens de lessen op school niet toegestaan is.

Marijke is zestien jaar. Ze werkt al een poosje in de avonden en zaterdags bij een supermarkt. Ze heeft inmiddels zoveel geld verdiend dat ze haar hartenwens, een goede stereo-installatie op haar kamer, in vervulling kan laten gaan. Samen met haar vriendje gaafze op een zaterdag op stap en komt met een prachtige installatie thuis. De apparatuur in de huiskamer van de ouders van Marijke is daarbij vergeleken krakkemikkig.

Geld verdienen

We leven in een welvaartstijd. Het lijkt wel of het allemaal niet op kan. We kopen er allemaal lustig op los. Voor onze kinderen is het een geweldige tijd. Er liggen baantjes voor het opscheppen: folders rondbrengen, vakken vullen, achter de kassa werken, telemarketing enzovoorts.

Als je zestien bent en je hebt geen baantje, dan loop je achter.

*je plek in de groep kost
behoorlijk wat geld*

En daarbij komt: je hebt het geld nog hard nodig ook, als je er tenminste bij wilt horen. Want je plek in de groep kost behoorlijk

opvoeding en onderwijs

wat geldt: dure merkkleding, de laatste CD van je popgroep, een mobieltje en uitgaan op de vrijdag en de zaterdagavond. En met name dat laatste kost wettelijk behoorlijk wat. Onderzoek heeft uitgewezen dat driekwart van de jongeren minimaal zes glazen alcohol drinkt bij het uitgaan. Als je studeert is je beurs echt niet toereikend voor al die dingen naast je noodzakelijke levensonderhoud.

In dit artikel willen we kijken naar de jeugd van tegenwoordig. Hebben ze het echt zo makkelijk? We proberen wat feiten op een rijtje te zetten. We sluiten af met een aantal opmerkingen hoe je als opvoeders in deze tijd met onze kinderen om zou kunnen gaan.

De feiten

Uit een onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau uit 1998 blijkt dat jongeren minder hobby's hebben. Ze brengen de meeste tijd per dag door voor de tv (gemiddeld zo'n twee uur en vijftien minuten). Meer dan de helft van de jeugd boven de twaalf jaar heeft een eigen iv op zijn of haar kamer.

Kinderen worden door hun ouders verwend als nooit tevoren. Ouders zijn ook veel toegelijker geworden. Een aantal ouders geeft de kinderen alles wat hun hartje begeert. (Misschien om daarmee een stukje schuldgevoel - 'ik heb eigenlijk geen tijd voor je' - af te kopen?)

- Vroeger vond ouders het erg als hun kind ongehoorzaam en

dwars was, nu wordt het erg gevonden als hun kind nergens bij hoort.

- De jeugd duurt op een aantal punten langer dan vroeger. Ook ouders willen nog graag jong zijn en gedragen zich vaak als zodanig. Daardoor blijven veel jongeren ook lan-

kinderen van twaalf jaar
meestal beter
kunnen met de computer over-
weg dan hun moeder

ger jong gedrag vertonen.

- Ouders zijn tegenwoordig meer psychologisch met hun kind bezig. Ze willen goed naar hun kind luisteren. Ondanks dat hebben meestal niet de ouders maar de vriendengroep de meeste invloed op de keuzes van het kind in de puberteit. Die groep wordt ook wel de peergroup genoemd. En het daarbij horen kost je kind geld. En daar hebben veel voor over.
- Veel ouders hebben een heftige puberteit achter de rug, die proberen ze nu bij hun kinderen te voorkomen. Ze leggen hun kinderen minder in de weg en geven meer ruimte. Dat is ook voor een deel het gevolg van invloed van pedagoog Gordon. Hij leerde ouders op gelijkwaardige basis met hun kinderen communiceren.
- De jongeren van nu groeien op in een heel andere wereld dan hun ouders. Een onderzoek onder kinderen van twaalf jaar liet bijvoorbeeld zien dat bijna alle kinderen heler met de computer overweg kunnen dan hun moeder. Ze beleven daardoor andere dingen. Op dit gebied kan een behoorlijke kloof ontstaan tussen ouders en kinderen.
- Volgens een enquête onder jongeren van de CNV. vinden

jongeren zichzelf individualistischer dan de jongeren van vroeger. Er is geen tijd voor vrijwilligerswerk, liefdadigheidswerk e.d. Men heeft het te druk met een bijbaan. Ze willen wel tijd maken voor vrijwilligerswerk als ze er van overtuigd zijn dat ze er ook iets van kunnen leren.

- Jongeren **bepalen** veel meer dan vroeger hun toekomst. Daar waar vroeger veel door thuis werd bepaald. Dat geldt niet alleen voor studie- en beroepskeuze, maar ook voor zaken rond geloof, en bijvoorbeeld de keuze van de krant die ze gaan lezen.
- Kinderen staan ook behoorlijk onder druk. Ze besteden volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau ook meer tijd aan het gewone schoolwerk. Ouders stellen—als gevolg van ons luxe tijdperk - ook hogere eisen aan hun kinderen. De kinderen van veel ouders zijn bewust 'gepland', het zijn er per gezin niet zoveel, dus kan de ouder er ook meer bovenop zitten.
- Minderen hebben naar het lijkt tegenwoordig op vroegere leeftijd een eigen mening. Of komt die in onze tijd pas naar buiten, omdat er beter naar kinderen geluisterd wordt. Een andere oorzaak kan zijn dat de kinderen van nu breder geïnformeerd zijn over veel dingen.
- Kinderen lijken ook eerder lichamelijk geslachtsrijp te zijn. Vooral meisjes ontwikkelen zich eerder. Zo kan een meisje van elf jaar er door haar lichamelijke uitgroei en mede door de kleding al uitzien als een meisje van vijftien, maar ze zit nog met de duim in de mond voor de tv naar de kinderprogramma's te kijken. Anderzijds wordt er door veel jongeren later getrouwd dan vroeger. Het

samenwonen kan daar de oorzaak van zijn.

Hebben ze het makkelijker?

Je zou op het eerste gezicht denken dat het voor de kinderen die nu leven het allemaal veel makkelijker is en dat ze daarom veel gelukkiger zouden moeten zijn dan jij in jouw eigen jeugd. Ze kunnen zich maar **permitteren** waar ze zin in hebben. Er is geld genoeg onder jongeren. Toch werkt dat niet zo. Want van geld word je niet gelukkig. Dat gold vroeger al, en die uitspraak is nog even waar als toen. De bijbel zegt het ons al. (o.a. Spruken 11:28: Wie op zijn rijkdom vertrouwt, die zal vallen. Spruken 22:1: Een goede naam is **verkiezlijker** dan rijkdom). Rijkdom is niet de bron van **geluk**. En als je rondkijkt in de wereld van glitter en glamour, dan wordt dat maar al te zeer bewaarheid. Dat was in de tijd van de bijbel al zo. Koning Salomo was de rijkste man op aarde, maar of hij gelukkig was? De ene vrouw na de andere. Of had ik jou al gehad..... De universiteit van New York heeft onder jongeren tussen de elf en vijftien jaar een onderzoek gedaan over de relatie tussen de financiële gezinssituatie en het gevoel van welzijn. Natuurlijk lijdten kinderen onder armoede. Maar **de** factor die hun geestelijke gezondheid **bepaalt** is de relatie met hun ouders en hun vrienden.

de factor die hun geestelijke gezondheid bepaalt, is de relatie met hun ouders en hun vrienden.

Met name de relatie met de eerste groep staat behoorlijk onder spanning. Ouders hebben het tegenwoordig enorm druk. Als de kinderen van de basisschool af zijn, hebben in veel gevallen

beide ouders een baan die ze behoorlijk opeist. Ze werken aan hun carrière. **Als** ze tenminste nog bij elkaar wonen.... En de kinderen moeten zich maar zien te redden. Daar hebben ze tegenwoordig ook allerhande oplossingen voor: de tv, de computer thuis, en de buitenschoolse opvang. Daar lopen de kinderen veel liefde en warmte mis, ondanks alle goede bedoelingen. Jongeren hebben daarbij nauwelijks meer tijd om **jong te zijn**. Ze hebben het enorm druk met school, werk en vriendenkring. Hoewel onderzoeken uitwijzen dat de jongeren van tegenwoordig niet minder gezond zijn dan die van een tijd geleden, leven veel jongeren al jong onder een bepaalde stress. Een meisje van 13 brengt folders rond. Ze zegt (ND 30 sept. 1999): "Op vrijdagmiddag breng ik een uur lang folders rond. Meer tijd had ik niet toen ik nog een ander lesrooster had. Want ik voetbal ook nog. Maar nu heb ik een ander rooster, dus misschien ga ik wel op zoek naar wat anders. Iets wat een beetje meer verdient. Jongeren beschikken over meer geld, dan jongeren van vroeger, maar ze zijn beslist niet gelukkiger. Veel jongeren voelen zich ook onzeker. De onveiligheid op straat is toegenomen. De reclamewereld heeft het marktaandeel van de 'jongere-met-geld' ontdekt en die stort zich nu ook op hen. Door het horen van de vele ellende in de wereld via de media zijn jongeren ook een stuk somberder over de toekomst.

Een veilige plek

Het ontspannen gezinsleven bestaat schijnbaar nauwelijks meer. Als **we** thuis zijn hebben we het allemaal even druk. Vergadering zus, emailtje zo, een zakelijk telefoongesprek daarna. Als je overdag met **zn** tweeën

een fulltime baan hebt is er bovendien 's avonds in huis nog het nodige te doen. Daarna ben je 'kapot' en zak je vermoeid neer in je stoel voor de tv. Gezinnen worden steeds meer groepen naast elkaar levende mensen in plaats van een met elkaar levende gemeenschap. Het **gezin**, als de veilige plek waar je veel sociale vaardigheden kunt leren is aan het verdwijnen. Jongeren kunnen daarom minder goed met elkaar omgaan en zijn daarom ook meer op zichzelf. Zij zijn de dragers van ons individualistische tijdperk geworden. Ze staan steeds meer op zichzelf. De burens? Wie zijn dat? Die oude mensen in de kerk? Ik ken ze niet.

Het gezin, als de veilige plek waar je veel sociale vaardigheden kunt leren is aan het verdwijnen.

Kinderen hebben het daarom in deze tijd zeker niet makkelijk om op te groeien als kind van God. De tegenstander van God lacht daarbij in zijn vuistje: hij weet langs slinkse wegen zijn plan ten uitvoer te brengen. Gods rijk wil hij kapotmaken. Daarom begint hij in onze huizen. Hoe ver is hij al in onze gezinsstructuren doorgedrongen?

Er is een brede kloof gegroeid tussen kinderen en hun ouders en ouderen in het algemeen. Hoe denkt de kerk vandaag zijn jongeren te bereiken? Dat kan niet meer op dezelfde manier als tien jaar geleden. Het vraagt onder ons een brede bezinning om de ontstane kloof te overbruggen. Her is de moeite meer dan waard. Wees ervan overtuigd: kinderen hebben nog net zoveel behoefte aan liefde en aandacht als vroeger. Alleen ze weten soms niet meer wat het is en hoe ze het moeten uiten.

Veranderen?

De generatiekloof is niet iets speciaal van deze tijd. Dus **wal** dat betreft moeten we ook weer niet overdrijven, alsof het in deze tijd allemaal zoveel erger zou zijn als vroeger. Aan de andere kant is die kloof er nu ook wel degelijk. In de opvoeding zijn we immers bezig met de kerk en de maatschappij van morgen. En daarbij staat volgens bovenstaande gegevens, het geluk van onze kinderen op het spel. Dat betekent dat we in actie moeten komen. Is het tijd nog wel te keren?

Er is een aantal vrijwel onomkeerbare zaken. In hoofdzaak valt dan te denken aan:

In de eerste plaats kinderen leven nu eenmaal in deze tijd van de moderne media zoals computers en tv.

In de tweede plaats er is meer geld in omloop, ook bij kinderen. Zou hierbij nu ook moeten staan: en ouders zijn nu eenmaal tweeverdieners geworden? Hoe onomkeerbaar is dat? En als je besluit tweeverdieners te blijven, onder welke voorwaarden doe je dat dan?

Wat voor beeld van een gezin hebben onze kinderen? Is het de plaats waar je veilig bent?

Onomkeerbaar is in elk geval ook het ouderschap van vader en moeder. De verantwoording die zij daarbij op zich genomen hebben: hun kinderen te onderwijzen in Gods liefde. En dat kost tijd. Want als jij je kinderen Gods liefde wilt leren in deze tijd, dan moet je eerst Gods liefde echt kennen en beleven en vervolgens ook de leefwereld van je kinderen leren kennen.

Dat vraagt dat een behoorlijke inspanning. Zeker ook die leefwereld leren kennen. Gunnen we ons daar wel voldoende tijd

voor? Of denken we al (te) gauw te weten hoe die wereld van hen in elkaar steekt. Wat voor beeld van een gezin hebben onze kinderen'. Is het de plaats waar je veilig bent? Waar je er mag zijn, zoals je bent? Zij leren van de situatie waar zij nu in leven hoe een gezin er uit ziet. Is je huis een soort hotel, waar een ieder zijn eigen gang kan gaan? Of is het de plaats waar warmte heerst en liefde. Waar echte aandacht en betrokkenheid is.

Spiegel

We leven zo makkelijk langs elkaar heen. Ieder gaat zijn/haar eigen gang. Echte interesse vraagt in de eerste plaats luisterende ouders. Mensen die actief -inlevend- luisteren naar hun kinderen. Dat zal je niet lukken als je in de stress van je werk gevangen zit. De vraag is: wat is het contact met je kinderen je waard? **Wat** doe je aan de stress, die overvolle agenda? Of blijven we steken bij de opmerking: "Eigenlijk had ik....."

Als ouder ben je een belangrijk figuur voor je kind in zijn vorming van het beeld van God.

Gaan we pas echt aan het veranderen als de boel vastgelopen is? Eigenlijk is zo'n typisch woord van deze tijd. Je weet dat het anders had moeten, maar liet ontbreekt je aan kracht om er werkelijk wat aan te doen. Waar haal je de kracht vandaan om te veranderen? De belangrijkste krachtbron daarvoor ligt bij Hem in zijn Woord. Zijn liefde en genade die over ons leven stralen vormen de motor en de brandstof. Als je door persoonlijke bijbelstudie steeds verder doordringt in de grootheid van Zijn liefde en genade, kun je toch niet meer aan de kant blijven staan.

Als ouder ben je een belangrijk figuur voor je kind in zijn vorming van het beeld van God. Die inzet lijkt hoog. Maar heeft de Here God ons niet naar zijn beeld geschapen. Als we als ouders Lijn beeld dan in deze tijd moeten doorgeven, betekent het dat we ons steeds opnieuw moeten laten voeden door Zijn Woord. Want daarin beschrijft Hij ons Wie Hij is en Hoe Hij is. Het beeld dat Hij ons voorhoudt van zichzelf is er dan vooral een van een rustige, geduldig luisterende Vader die er altijd voor je is. Hoe duidelijk stralen we dat uit naar de kinderen?

Kinderen hebben niet alleen luisterende oren en harten nodig. Ze hebben je ook nodig als voorbeeldfiguur, identificatiefiguur. Een figuur waaraan ze zich kunnen spiegelen, ook al doen ze soms nog zo kritisch. Van jouw voorbeeld, jouw antwoorden, jouw totale uitstraling leren ze heel veel. Laatst vroeg een vader aan zijn kind van negentien, dat aardig wat geld verdient: Hoeveel Icg je daarvan apart voor de kerk! De jongen keek hem wat wazig aan. "Hoezo, voor de kerk? Ik stop toch elke week geld in de collectezak." Uit het gesprek dat daar-na ontstond bleek dat de jongen er geen idee van had dat zijn vader maandelijks geld overmaakte naar de kerk. Dat gebeurde namelijk via een machtiging. Misschien een reden om het geven aan allerlei goede doelen in je gezin wat bewuster te maken.

Een groot deel van de opvoeding van je kinderen gaal door middel van het voorleven. Maar dan moet er ook de tijd zijn om dat voorleven te laten zien.

Als we terug gaan naar het begin van het artikel: Hoe komen onze kinderen aan hun consumptiegedrag? Hoe gaan wij daar zelf mee om als ouders? Hoe vieren we onze feesten? Welk beeld hebben de kinderen van hoe wij

leven? Het kan goed zijn om je eigen leven eens voor de spiegel te zetten. En richt er dan een sterke spot op, zodat alles goed aan het licht komt.

Wie ben ik voor mijn kind? Is het een idee om dat niet alleen jezelf af te vragen, maar het ook eens rechtstreeks te vragen aan je kind?

Om over na te denken

Een paar praktische tips om te overwegen tot slot:

- Wil je echte belangstelling tonen voor wat je kinderen doen. Probeer je dan eens in te lezen en te leven in hun wereld: koop en lees af en toe eens een jongerentijdschrift, luister mee naar hun CD's, hun radiprogramma's. Niet om je kinderen daarop te kunnen pakken, maar om contact te krijgen. Zoiets van: "Ik hoorde vanmorgen op de radio een groep, wat vind jij daarvan?"
- Lijkt het je wat om als moeder(vader) een computercursus te volgen, om je kind bij te kunnen houden. Wie weet leer je met je kinderen mee te surfen op internet.
- Hoe gaan we zelf om met vrijwilligerswerk? Is er ruimte voor? Hoe besteden we daarbij aandacht aan onze behoeftige naaste? Diverse gereformeerde instellingen moeten vrijwilligerswerk uitbesteden aan betaalde krachten. Leren we onze kinderen liefdewerk af te kopen?
- Als je vrijwilligerswerk doet, kun je dat ook aan je kinderen vertellen. Al was het alleen al ze je motieven te laten horen.

J.J.D. Baas is directeur van een gereformeerde basisschool en mede-hoofdredacteur van het opvoedingstijdschrift "Aan de hand".

LIED 316: 'BLIJF BIJ ONS, JEZUS, ONZE HEER'

A. de Heer-de Jong

lied van de week

'Blijf hij ons, want het is tegen de avond en de dag is reeds gedaald'. Deze woorden van de Emmaüsgangers vormen de inzet van het lied van zondag 21 mei a.s. *'Blijf hij ons, Jezus, onze Heer; / de avond daalt op aarde neer'* luiden de hcginregels. Als je die hoort lijkt het dat deze regels het begin vormen van een avondlied. Zo kan lied 316 ook prima gezongen worden. Maar meer dan een avondlied is het een lied over de kerk. Want bij het doorlezen van de tekst blijkt het niet in de eerste plaats een gebed om Gods bewaring in de nacht te zijn, maar een gebed voor de kerk. De nacht is symbool voor het leven zonder Gods nabijheid. Centraal in het lied staat Gods Woord, het prediken daarvan, het luisteren ernaar en het gehoorzaam zijn daaraan:

*Blijf bij ons, Jezus, onze Heer;
De avond daalt op aarde neer;
Het helder licht, uw godlijk
woord,
Moog' hij ons schijnen onge-
rtoord.*

[...]

*Uw woord maakt onze harten
sterk,
Het is de schutsmuur van uw
kerk.
Houd ons daarbij, opdat wij
Heer,
Buiten uw woord niets zoeken
meer.*

[strofe 1 en 6]

Het lied stamt uit het Duitsland van kort na de Reformatie. De dichter, Nikolaus Selnecker leef-

de van 1528 tot 1592. Hij studeerde hij Luthers naaste medewerker Philipp Melanchton (1484-1560). Tijdens die studie woonde hij bij zijn leraar in huis en ze raakte nauw bevriend. Selnecker maakte naderhand carrière als hofprediker in Dresden, hoogle- raar in Jena, hoogleeraar en predi- kant in Leipzig en superinten- dent in Wolfenbüttel en Hildesheim.

Nikolaus Selnecker was een ijve- rig dichter en hij heeft voor het kerklied uit de tweede helft van de 16de eeuw veel betekend. Hij publiceerde zijn liederen in een bundel met uitleg van de psal- men en in de bundel 'Christliche Psalmen. Liedr, und Kirchen- gesange. In welchen die Christliche Lehre zusam gefasset und erkleret wird' (Leipzig 1587). Of hij zelf ook melodieën heeft gemaakt, is niet helemaal zeker; in ieder geval heeft hij aan het ontstaan van de uiteindelijke melodie van het Duitse lied 'Nun lasst uns Gott dem Herren' een steentje bijgedragen. Zeker is ook dat Selnecker muzikaal was. Het verhaal gaat dat hij als beginnende puber bijna gekid- napt werd vanwege zijn mooie zangstem (dat kwam in die tijden vaker voor!). Als predikant van de Thomaskirche in Leipzig heeft hij veel betekend voor de Tho- mascantorij.

Dein Sach

Een van Selneckers bekendste liederen is 'Ach bleib bei uns, Herr Jesu Christ'. De 9-strofige vorin, waarin in het lied in het Duitse Evangelische Gesang-

huch is te vinden, is echter niet van Selnecker; die ontstond later. De coupletten 2-9 gaan op een of andere wijze terug op Schneckeï'. Het eerste couplet is gebaseerd op het lied 'Vespera iam venit' van Philipp Melanchton, Selneckers leermeester en vriend. In 1955 verscheen er voor het eerst een Nederlandse vertaling van het lied. De Lutherse hoogle- raar Pieter Boendermaker (1893-1977) maakte met het oog op het Gezangboek der Evange- lisch-Lutherse Kerk (1955) een Nederlandse vertaling. Voor het Liedboek herzag hij die vervol- gens en dat resulteerde in de hui- dige tekst van lied 316.

Het lied is een gebed voor de kerk, een gebed 'om het juiste horen, verstaan en gehoorzamen van Gods Woord' (Boenderma- ker in het Compendium). Het is een sobere, eenvoudige tekst, duidelijk en indringend. De kern van het lied wordt verwoordt in het vijfde couplet: 'Het is niet onze zaak, o Heer, / 't gaat om uw eeuwig rijk, uw eer' ('Die Sach und Ehr, Heer Jesu Christ, / nich unser, sonder dein ju ist'). Dit couplet gaat rechtstreeks terug op Luther, want hier klinken de woorden uit Luthers Ernstlich gebed (Rijksdag te Worms): 'Aber dein ist die Sach, herr, die gerecht und ewig ist. Stehe mir bei, du treuer, ewiger Gott, ich verlasse mich auf keinen Men- schen'. Het is typerend dat juist die woorden van Luther zoveel indruk hebben gemaakt: ze klin- ken niet alleen in dit lied van Sel- necker dooi., maar ook in andere liederen uit dezelfde tijd van ont- slaan'.

Selnecker had overigens ook alle redenen om zijn zaak, de zaak van de kerk, aan God toe te vertrouwen, en om dat ook de gebruikers van zijn lied voor te houden. De eenheid van de kerk was, met de Reformatie als actueel gegeven, geen gemakkelijke zaak. Gedurende zijn hele leven werd Selnecker voortdurend met zijn neus op de feiten gedrukt. De tweede helft van zijn leven is gestempeld door de strijd die ontstond tussen de Lutheranen en de Philippisten; Selnecker koos in die strijd, ondanks zijn vriendschap met Melanchton, voor de lutherse orthodoxie. Niet alleen zijn baan in Dresden, maar ook die in Jena raakte hij echter door de meningsverschillen voortijdig kwijt. Later, toen hij hoogleraar en predikant in Leipzig was, moest hij opnieuw weg, ditmaal omdat Leipzig in 1586 calvinistisch werd.

'Erhalt uns, Herr'

Niet alleen via de tekst, maar ook via de melodie is 'Ach bleib bei uns, Herr Jesu Christ' / 'Blijf bij ons, Jezus, onze Heer' met Maarten Luther verbonden. In Duitsland is men gewend het lied op de melodie van Luthers 'Erhalt uns, Herr, bei deinem Wort' (zie Liedboek 310) te zingen. Met die melodie staat het ook in het Duitse Evangelische Kirchengesangbuch. Dat is ook niet zo gek, woord en toon gaan ook bij die melodie uitstekend samen. Bovendien is de inhoud van Luthers 'Erhalt uns, Herr, bei deinem Wort' een voorbeeld voor Selnecker geweest; qua thematiek komen de liederen met elkaar overeen. En tot slot, een van de liederen waar 'Ach bleib bei uns, Herr Jesu Christ' uit is samengesteld – 'Wieder die Rottengeister und falsche Lehrer' – was geschreven 'im Thon, Erhalt uns Herr bey deinem Wort'. Maar de melodie die in het Lied-

boek wordt gebruikt heeft voor de combinatie met Selneckers tekst de oudste papieren. De componist van de melodie is niet bekend. De eerste regel is te vinden in een Leipziger bundel uit 1589 en kort daarna is de gehele melodie in de gezangboeken opgenomen. De beroemde componist Samuel Scheidt (1587-1654) tekende de definitieve versie op, in zijn Görlitzer Tabulatur (ofwel: Tabulaturbuch hundert geistlicher Gesänge, 1650)¹. Deze versie is in het Liedboek te vinden.

Tekst en melodie

Het huwelijk tussen tekst en melodie is in het geval van lied 316 uiterst gelukkig. De melodie is sober en eenvoudig. De omvang blijft beperkt: de hoogste noot is c'' (r. 1: *Blijf bij óns...*), de laagste is d' (r. 3: *het helder licht, uw...*). Beide noten komen maar één keer voor, ze worden als het ware even aangestipt terwijl de rest van de melodie zich beweegt tussen de a en de e, een afstand van maar vier tonen. Je zou kunnen zeggen dat het daarmee een eentonige melodie is geworden, maar dat is een vergissing – de beperkte omvang en de weinige sprongen versterken juist het sobere gebedskarakter terwijl de uitstapjes omhoog en omlaag (naar c'' en naar d') echte eentonigheid voorkomen. En dan is er ook nog het ritme, levendig zonder dat het uit de band springt. De melodie zit eenvoudig in elkaar: vier regels waarbij r. 1 en 2 bij elkaar horen en r. 3 en 4 ook. R. 3 is eigenlijk een herhaling van r. 1, maar dan enkele toontjes lager en met een iets ander begin; r. 2 en 4 zijn hetzelfde. De melodie bestaat hoofdzakelijk uit kwartnoten, maar die beweging wordt in elke regel een keer doorbroken. In r. 1 gebeurt dat op de vierde noot: *Blijf bij*

ons, Jé-zus...; het ritme, dat met de drie kwartnoten van het begin net op gang is gekomen, wordt even ingehouden, en versterkt daardoor de intentie van de tekst, namelijk de indringende bede om te blijven. In de oorspronkelijke Duitse tekst krijgt het woordje 'uns' zo een mooi accent (*Ach bleib bei úns...*), in de Nederlandse vertaling is dat de naam van Jezus (*Blijf bij ons, Jé-zus...*). In regel drie gebeurt hetzelfde. In de regels 2 en 4 wordt het ritme aan het slot doorbroken, in een zogenaamde cadens.

Het lied komt het meest tot zijn recht als het in zijn geheel gezongen wordt, eventueel in beurtzang. De herhaling van de melodie verleent de tekst extra kracht; het lied krijgt zo het karakter van een litanie, van een indringend gebed. De teleenheid is de halve noot; let erop dat de eerste neerslag op de tweede noot valt (*Blijf bij ons...*); de melodie begint dus opmatig. De melodie vraagt om een rustig tempo en ze moet vooral horizontaal gedacht worden. Wat dat is wordt duidelijk aan de hand van regel 1: we kunnen zingen: *Blijf bij óns, Jé-zus ón-ze Héer...*, waarbij elke lettergreep een accent krijgt (en de beweging is gedacht vanuit de kwartnoot. We kunnen ook zingen vanuit het tekstritme: *Blijf bij ons, Jé-zus onze Héer...*, en dan krijgen alleen de tekstaccenten een accentje en alles wat daar tussen komt niet (en de beweging is dus gedacht vanuit de halve noot).

¹ Zie lied 408 'Nu laat ons God de Here' uit het Liedboek, en de toelichting daarop in het Compendium, 928.

² De strofen 3-4 en 6-9 van de Duitse tekst vormden oorspronkelijk het lied 'Gebet um Erhaltung der Kirche, aus dem 122. Psalm'. Vanaf 1611 zijn deze strofen gecombineerd met de huidige strofe 1 en 2, én strofe 5 die uit weer een

316 Blijf bij ons, Jezus, onze Heer

Ach bleib bei uns, Herr Jesu Christ

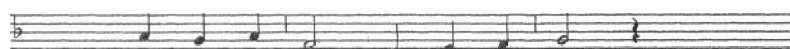
16e eeuw / Samuel Scheidt 1650

1 Blijf bij ons, Je - zus, on - ze Heer;

de a - vond daalt op aar - de neer;

het hel - der jicht, uw god - lijk woord,

moog' bij ons schijnen on - ge-stoord.

- 2 Geef ons in deze zware tijd
volharding en standvastigheid,
opdat wij woord en sacrament
bewaren tot aan 's werlds end.
- 3 Bewaar uw kerk, zij is benard,
want wij zijn boos en traag en hard;
geef vrucht en zegen op uw woord,
maak dat alom het wordt gehoord.
- 4 Blijf Heer ons met uw woord nabij
en maak ons van de vijand vrij,
deel aan uw kerk genade mee,
geduld en eenheid, moed en vrêe.
- 5 Het is niet onze zaak, o Heer,
't gaat om uw eeuwig rijk, uw eer.
Wil allen trouw terzijde staan,
die op uw wegen willen gaan.
- 6 Uw woord maakt onze harten sterk,
het is de schutsmuur van uw kerk,
Houd ons daarbij, opdat wij Heer,
buiten uw woord niets zoeken meer.

Nikolaus Herman (1500-1561)
Nikolaus Selnecker (1530-1592)
bewerking P. Boendermaker (1893-1977)

ander lied van Selnecker kwam, namelijk een lied met de titel 'Wieder die Kotten-geister und falsche Lehrer', bij psalm 149. Ph. Wackernagel, Das Deutsche Kirchenlied IV. Leipzig 1874/Hildesheim 1964, 286-287.

Enkele voorbeelden: 'Ich hab mein Sach Gott heim gestellt' (in het gelijknamige lied van Johann Leon, 1530-1597) en 'Mach uns den Feinden nicht zu Spott, I die Sach ist dein, du starker Gott' (in 'Wach auf, wach auf, 's ist hohe Zeit' van Ambrosius Blaurer, 1492-1564).

* In de Koor- en orgeluitgave van het Liedboek is een eerdere zetting opgenomen, namelijk van Seth Calvisius uit 1594. In de oorspronkelijke zetting van Calvisius lag de melodie in de alt; hier is ze overgezet naar de sopraan. Ook in Bachs tijd was de melodie nog altijd in gebruik; Bach gebruikt haar in zijn Cantate BWV 6 'Bleib bei uns, denn es will Abend werden' (een cantate voor Tweede Paasdag). Hij werkte de koraalbewerking (d.l. 3) om voor orgel en nam die vervolgens op in de Schübler-Choräle (BWV 649)

A. de Heer-de Jong is musicus en publiceert (kerk)muziek en liturgie. Zij woont te Amersfoort.

Kopiëren van dit artikel is toegestaan, maar een uitsluitend kopiëren van het lied is niet geoorloofd.

In *De Wekker* van 14 april schreef ds M.J. Oosting een artikel onder de kop *Christus' kerk: woon- en werkplaats van de Heilige Geest*. Hij signaleert dat er in het kerkelijk leven heel wat aan de hand is: geen werfkracht, veel lauwheid, teruglopend kerkbezoek, weinig bekering en radicale levensvernieuwing.

Maar zou het grootste probleem niet zijn, dril het werk van de Heilige Geest te veel gemist wordt? Juist het ontbreken van het werk van de Heilige Geest geeft dat gevoel van lauwheid en matheid en dat het evangelie nauwelijks vrucht draagt.

De kerk is de woon- en werkplaats van de Heilige Geest. De Heilige Geest is aanwezig op grond van Gods beloften. Die Geest wil in de gemeente van Christus zijn werk doen. Hij is naar de aarde gekomen om mensen met het Woord te raken en Cliristiis te verheerlijken. Het is dus belangrijk om te bidden om dat levens-vernieuwend werk van de Heilige Geest.
(...)

Woord

De Heilige Geest leert ons eerbied voor het Woord van God. De Heilige Geest is iiii de eerste plaats Zelf auteur van dat Woord. Want door de Heilige Geest gedreven hebben mensen van Godswege gesproken. Msar in de tweede plaats werkt de Heilige Geest werkt nooit los van het Woord. Jezus heeft gezegd: "Hij zal uit het Mijne nemen en liet u verkondigen". Maar dat betekent, dat de Heilige Geest in Zijn werk belemmerd wordt als wij het Woord dicht laten. I-locveel gezinnen zouden er niet in de kerk zijn waar de Bijbel in de week nauwelijks meer open komt, omdat ze liet zo druk hebben? In het dagelijks-

se leven leren wij, dat wij prioriteiten moeten stellen. *Voor gelovigen moet de eerste prioriteit zijn om dagelijks met Gods Woord bezig te zijn. Wij staan de Geest in de weg als het Woord gesloten blijft.* Dat geldt ook als het bijbellezen snel afgeraffeld wordt of onnadenkend gebeurt. De Geest leert ons vol respect met het Woord omgaan.

Dat respect geldt ook de bediening, van het Woord in de eredienst. Wij helijden, dat door de bediening van het Woord. God Zelf tot ons spreekt. Toch is dat aan de reactie op de prediking nauwelijks te merken. Er wordt niet met de boodschap omgegaan alsof de levende God tot de gemeente gesproken heeft. Er wordt vele malen meer op de prediker gelet dan op de Zender. Meer op wat de dominee naar voren heeft gebracht, dan wat de Here met dit woord bedoelde. Is die vaak door en door menselijke benadering van de verkondiging ook niet een geweldige belemmering van het werk van de Heilige Geest?
(...)

Gebod

Want Christus' gemeente op aarde is woon- en werkplaats van de Heilige Geest. Dat is per definitie zo. Daartoe is de Heilige Geest naar deze aarde gekomen. Als *de Heilige Geest onder ons Zijn werk niet ten volle kan doen dan is dat onze schuld.* Dat vraagt van ons bekering en gebed om vergeving van deze schuld. Wij hebben op geen enkele manier het werk van de Heilige Geest in onze hand. Het zal steeds weer gaan om het ootmoedige en vurige gebed om het werk van de Geest en een opwekking dooi- die Heilige Geest. Wij zullen steeds weer biddend onze afhankelijkheid moeten betuigen. Maar er is wel goede grond voor dit gebed. *Bij de doop heeft de Heilige Geest*

meegelezen

beloofd in ons te willen wonen en ons tot lidmaten van Christus te heiligen. Er is een geweldige pleitgrond om te smeken om het werk van de Heilige Geest. Op grond van die toezegging mogen wij verhooring verwachten.

Zingeving

Op 10 maart schreef ds *Pieter Boomsma* in het Ceritraal Weekblad:

Geestelijke leegte

"Drie ministeries moedigen met spirituele projecten hun ambtenaren aan om het werk met geestdrift te doen". Zo begon onlangs een krantenbericht. Wet ministerie van Landbouw bijvoorbeeld geeft al ieder jaar zo'n tienduizend gulden uit aan spirituele bijeenkomsten en bekijkt nu hoe dat in het gewone personeelsbeleid kan worden opgenomen.

Wanneer ik zo iets lees, besef ik hoe diep en breed de leegte is geworden. Velen in Nederland zijn van hun wortels losgeraakt. Alles is oké, zolang het maar nieuw lijkt. "Onderzoek alle dingen en vraag je vooral niet af of liet goed is". om een variatie te gebruiken van een bijbeltekst. Dat betekent dat de meest wonderlijke vogels floreren dankzij de goedgelovigheid van de zoekers naar zingeving. Goeroes bouwen koninkrijken met behulp van kritiekloze aanbidders. Mensen vertellen in tv-programma's hoe zij niet de huisarts, maar hun spirituele gids bellen

met de vraag wat zij moeten doen wanneer hun kind ernstig ziek is. Men ervaart leegte en *verlangt een sterke spirituele leider*: iemand die zegt wat goed en kwaad is. Uit welke bron deze put. doet er dan kennelijk niet zoveel toe. Alles is goed. want men vertrouwt blindelings.

Mondig?

In een ververleden maakten veel mensen zich op die manier afhankelijk van de kerk. De dominee of de pastoor mocht zeggen hoe het moest. Inmiddels lijkt het alsof men mondiger is geworden. Dat sfeertje is binnen de kerken doorbroken. Een aantal mensen heeft zelfs in de loop der jaren om die reden de kerk verlaten: men wilde zich zo niet laten gezeggen. Een tijdlang is er nog met gepaste afschuw gepraat over de hetuttelende kerk, maar dat geluid verstomt zo langzamerhand. Je zou dus denken dat mensen nu – met wat hen wordt aangereikt – zelfstandiger functioneren. denken en beslissen. Vergeet het maar! Het *alternatieve circuit* is opgebloeid, met 'leiders' die nog veel sterker dan ooit de kerk zeggen hoe men moet leven. En hoe vaak hoor je niet van allerlei mensen dat iets is "verboden door de dokter". *Het lijkt alsof men het heerlijk vindt of nodig heeft dat een autoriteit een dwingende aanwijzing geeft.* Wat vroeger 'de kerk' deed. doet voor deze mensen nu de medicus: zeggen wat wel en niet mag. Wie de geestelijke leegte ervaart. via het geloof van de moeders en vaders vaarwel te hebben gezegd, zoekt soms in de wonderlijkste hoeken en gaten naar een nieuwe invulling. *Maar wie zo zoekt, zal blijven zoeken.* De Franse geleerde Blaise Pascal, die leefde in de 17de eeuw. schreef al dat de *leegte die in elk mens bestaat, alleen kan worden gevuld door Jezus Christus.* Ik meen dat hij gelijk heeft.

Uit welke bron

Het is heel aardig dat op drie ministeries aandacht bestaat voor spiritualiteit. Maar wanneer In hetzelfde bericht uit de mond van minister Brinkhorst wordt opgetekend dat "*bij projecten geen relatie wordt gelegd met godsdienst of levensovertuiging*", dan vraag je je af hoe men zich dat voorstelt. Alsof het mogelijk is om volstrekt neutraal te zijn. Wie dat denkt. vergist zich. *Spiritualiteit, geestelijk leven, is niet los verkrijgbaar. Het wordt altijd gevoed door een bron. En dan is het maar de vraag of dat een gezonde is of niet. Eén die leven en vrijheid bevordert, of één die afhankelijk maakt bijvoorbeeld.*

Jezus Christus maakt vrij.

Hij sprak destijds en nog altijd met gezag, maar niet op een manier die mensen op een beklemmende wijze afhankelijk maakt. Integendeel, want wat Hem voor ogen staat, is *bevrijding en vernieuwing voor mensen en voor heel de schepping.* Dat kostbare moet onder het stol van de gewinning van daan komen, zodat meer mensen ontdekken hoe vernieuwend en hoe bevrijdend Hij is en blijft.

Persberichten

COGG-conferentie 'Midden in de week, maar 's zondags niet'

Het Contact Gereformeerde Gezindte (COGG), een gespreksforum voor vertegenwoordigers en leden van kerken die tot de gereformeerde gezindte behoren. houdt op vrijdag 19 mei 2000 zijn jaarlijkse conferentie.

Het thema is 'Midden in de week – maar 's zondags niet'. Verschillende deskundige sprekers zullen vanuit hun eigen betrokkenheid en ervaring op dit thema ingaan. De conferentie wordt gehouden in De Aker, Fontanusplein 2 te Putten. De toegang is gratis. Aanvang 15.00 uur, sluiting 21.00 uur.

Door-de-weeks werken orthodoxe christenen op veel gebieden nauwelijks samen, zoals: in het onderwijs, de politiek, de gezondheidszorg, bij de krant en de omroep. Maar 's zondags, als de klokken luiden, gaan ze naar een verscheidenheid aan eigen kerken. Deze kerken vinden elkaar niet. Hoe komt dat toch? Deze vraag wil het COGG open aan de orde stellen op de jaarlijkse conferentie. Dwarslagen of dwarsliggen?

Dat zijn de twee dimensies van het thema 'Midden in de week – maar 's zondags niet' die centraal zullen staan.

De sprekers op de landelijke conferentie hebben allen ruime bestuurlijke ervaring met interkerkelijke samenwerking. Ze geven leiding aan organisaties waarvan de achterban een diversiteit aan kerken en gemeenten omvat. De inleiders zijn:

Drs. A. Heystek; secretaris van het hestuur van Eleos, een gereformeerde landelijke instelling voor geestelijke gezondheidszorg. De titel van zijn inleiding is: *'Beter in vriendschap naast elkaar, dan met ruzie bij elkaar'*. De kern van zijn betoog zal zijn: "De bijbelse roeping tot eenheid en de werkelijkheid van de menselijke verscheidenheid zullen zich in het huidige gebroken bestaan nooit ten volle kunnen verenigen. Zoals u en ik ook niet in hetzelfde huis willen wonen. zo moeten we ook het samenwonen in het zondagse huis niet willen, hetgeen niet inhoudt dat we als goede vrienden vele gezamenlijke activiteiten kunnen ondernemen. Kerkelijke eenheid is derhalve meer een sociaal-psychologisch dan een theologisch probleem".

Prof. dr. Ir. E. Schuurman, hoogleraar Reformatorische Wijsbegeerte in Delft, Eindhoven en Wageningen. Tevens is hij voorzitter van de RPF-GPV fractie (ChristenUnie) in de Eerste Kamer van de Staten Generaal. Hij is auteur van verscheidene cultuurfilosofische boeken. De titel van zijn inleiding is: *Re barrière van het kerkelijk instituut in de christelijke samenwerking'*. De kern van zijn betoog zal zijn: "De gescheidenheid van kerkelijke instituten heeft lange tijd een goede samenwerking van christenen in de praktijk van alle dag Gefrusteerd. Gelukkig maken we nu een tijd mee waarin de christelijke samenwerking stimulerend inwerkt op kerkelijke eenwording. Als je elkaar in de week als christen ontmoet en ervaart en accepteert, moet je je afvragen welke problemen er zijn en of die terecht zijn om het's zondagse niet te doen."

Drs. I.A. Kole, lid van de centrale directie van de Chr.Hogeschool De Driestar te Gouda en ouder-

ling van de Gereformeerde Gemeente te Berkenwoude. De titel van zijn inleiding is: *'De school als brug tussen gezin en maatschappij: onderwijs en vorming – een positief-kritische instelling.'* De kern van zijn betoog zal zijn: "Protestants-christelijk-reformatorische school functioneert als ontmoetingsplaats van kerkmensen behorend tot de rechterflank van de gereformeerde gezindte. Daarbij gaat het om: luisteren en spreken, begrip en respect ontwikkelen, samen sterk zijn in een geseclariseerde samenleving. De school is een getuigenisschool. een planting Gods, een voorportaal van het Koninkrijk Gods. De school dient in gesprek te zijn met vertegenwoordigers van de kerken over de identiteit van de invulling daarvan en het onderwijs van de kerk. Dat is nodig voor de beeldvorming en voor de eenheid van leer en leven: geloven op maandag."

Ds. A. van der Veer, voorzitter van de Evangelische Omroep. De titel van zijn inleiding is: *'Oecumene van het hurt, kracht of bedreiging?'* De kern van zijn betoog zal zijn: "Op deze conferentie van her COGG wordt opnieuw de kerkelijke eenheid aan de orde gesteld. Ik vraag mij af of kerkleden daar nog maar één minuut om wakker liggen. Zij hebben genoeg aan de oecumene van het hart."

Tear fund, Woord en Daad en ZOA-Vluchtelingen zorg bieden noodhulp in Ethiopië

Tear fund, Woord en Daad en ZOA-vluchtelingen zorg zijn een gezamenlijke noodhulpactie voor Ethiopië en omliggende landen gestart. Deze regio, de Hoorn van Afrika, wordt al lange tijd geteisterd door droogte. Miljoenen mensen worden bedreigd door een hongersnood. De drie organisaties hebben ieder een bedrag van 100.000 gulden toegezegd. Als eerste hoofdstad Addis Abeba. Er is een acute behoefte aan voedsel. De uitvoering vindt plaats in overleg met lokale organisaties, waaronder Hope Enterprises. In een nader onderzoek zal bekeken worden welke vorm van hulp verder noodzakelijk is. De hongersnood is ontstaan door drie jaar van droogte en een reeks van conflicten in deze regio. Op dit moment worden meer dan 10 miljoen mensen in zeven Oost-Afrikaanse landen met hongersnood bedreigd. waarvan volgens de Verenigde Naties alleen al 7,7 miljoen in Ethiopië. Vooral kinderen bezwijken in de getroffen gebieden.